

ขบวนการเคลื่อนไหวของเครือข่ายชาวประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา เพื่อเรียกร้องสิทธิการทำประมงในกว๊านพะเยา

Social Movement of Kwan Phayao Local Fishery Network for Right Fishery in Kwan Phayao

อัครชัย เอื้อหยิ่งศักดิ์¹, สมศักดิ์ เกียวกิ่งแก้ว²

Auttachai Aueyingsak¹, Somsak Keawkingkeo²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการเคลื่อนไหวของเครือข่ายชาวประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยาและ เพื่อศึกษาผลที่เกิดจากการเคลื่อนไหวของเครือข่ายชาวประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยาซึ่งมีขอบเขตพื้นที่คือ ชุมชนที่ได้รับผลกระทบ 4 ชุมชนคือ ชุมชนสันแกลบด้า ชุมชนประตูประสาธ ชุมชนแม่ต้า และ ชุมชนร่องไฮ โดยมีวิธีการเก็บข้อมูล 2 วิธีคือ 1). ข้อมูลปฐมภูมิได้จากข้อมูลภาคสนามที่ลงพื้นที่จริง และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูล 2). ข้อมูลทุติยภูมิได้จากการศึกษาข้อมูลจากเอกสารราชการ ตำราทางวิชาการที่เกี่ยวข้องและใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า 1). รูปแบบการเคลื่อนไหวของเครือข่ายชาวประมงพื้นบ้านมี 3 รูปแบบคือ (1). ยุทธวิธีการใช้ความรุนแรง เช่นการทำลายทรัพย์สินทางราชการ (2). ยุทธวิธีตามช่องทางการเมืองปกติ ได้แก่การเดินทางขบวนประท้วง การตั้งเวทีปราศรัยและ (3). ยุทธวิธีขัดขวาง โดยการตื้อแพ่ง คือสร้างเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลาโดยชุมชนประมง 2). ผลที่เกิดจากการเคลื่อนไหวคือ การเจรจาปรับความเข้าใจกัน ระหว่างเจ้าหน้าที่ประมงกับชาวประมง รวมถึงมีกิจกรรมร่วมกันทำให้ทั้ง 2 ฝ่ายมีความเข้าใจและสามัคคีกันมากขึ้น

คำสำคัญ: ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม, เครือข่ายชาวประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา, พื้นที่ห้ามทำการประมง, กว๊านพะเยา

Abstract

This qualitative research aims to study the social movement patterns of Kwan Phayao Local Fishery Network and results of their movements. The area study consisted of 4 communities

¹ นักศึกษาปริญญาโท, สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง, คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, e-mail. armrgomaroo@gmail.com

² รองศาสตราจารย์, คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, อาจารย์ที่ปรึกษา

¹ Master's Student of Politics and Government Program, Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang Mai University

² Associate Professor, Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang Mai University, Adviser

that have been affected from this movement (Sunkrabdam, Phatuphasad, Meatom and Ronghai). The primary data collection was made by field survey and in-depth interview. The secondary data was collected by using official document and academic papers using descriptive analysis. The study reveals that the social movements of Kwan Phayao Local Fishery Network have 3 patterns; 1) tactical violence such as the destruction of government property 2) tactical politics such as demonstrations and speechifying, and 3) tactical blockade by intransigence. As a result of their social movements, there are negotiations and activities between fishery officers and fishermen, which will bring greater understanding and unity.

Keywords : Social movements, Kwan Phayao local fishery network, Fishing ban area, Kwan Phayao

บทนำ

จังหวัดพะเยา* มีแหล่งน้ำที่ใหญ่ที่สุดในภาคเหนือตอนบนคือกว๊านพะเยา และมีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 4 ของประเทศไทยรองจากบึงบอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์ หนองหาน จังหวัดสกลนคร และบึงละหาน จังหวัดชัยภูมิ กว๊านพะเยามีเนื้อที่ 12,831 ไร่ 1 งาน 26 ตารางวา ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยมีต้นกำเนิดมาจากป่าต้นน้ำทางทิศตะวันตก คือบริเวณเทือกเขาผีปันน้ำ(สหทัยา วิเศษ และ นิคม บุญเสริม. 2547, 58) ซึ่งในอดีตก่อนปี 2482 กว๊านพะเยามีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มเรียกว่า “ที่ราบลุ่มแม่น้ำอิง” มีหนองน้ำขนาดต่างๆกระจายอยู่ทั่วบริเวณ แต่ละหนองน้ำจะมีร่องน้ำเชื่อมต่อกัน (ชัยวัฒน์ จันธิมา. 2545, 16) กว๊านพะเยาในขณะนั้น มีลักษณะเป็น “พื้นที่สาธารณะ” ที่ชาวประมงสามารถเข้ามาหาปลาได้อย่างอิสระปราศจากการควบคุมจากรัฐ (จันทร์ดีบุ พูเพื่องและคณะ. 2546, 10) แต่เมื่อปี 2482 ได้มีการก่อสร้างประตูกันน้ำ จึงส่งผลให้ บึง หนองน้ำที่อยู่ตามธรรมชาติรวมถึงที่ราบลุ่มแม่น้ำอิง เปลี่ยนสภาพเป็นกว๊านพะเยาอย่างในปัจจุบันที่มีลักษณะ

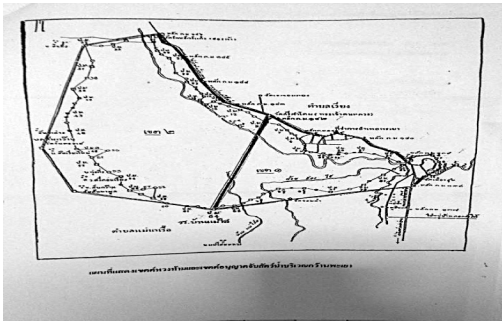
เป็นอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้งและเป็นแหล่งขยายและอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ กว๊านพะเยาจึงได้กลายเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตการดำรงชีพโดยเฉพาะการทำประมงขนาดเล็กของชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณรอบๆกว๊านพะเยาที่ทำสืบต่อกันมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ (พระธรรมวิมลโมลี (ปวง ธรรมปญโญ). 2527, 22) แต่เมื่อปี 2492 ได้มีประกาศจังหวัดเชียงราย ลงวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2492 เรื่องกำหนดให้กว๊านพะเยาเป็นที่จับสัตว์น้ำประเภทที่รักษาพืชพันธุ์และ กำหนด เครื่องมือที่อนุญาตให้ทำการประมงโดยกำหนดให้บริเวณกว๊านพะเยาเป็นสถานที่จับสัตว์น้ำ ประเภทที่รักษาพืชพันธุ์ จึงได้มีการแบ่งพื้นที่บริเวณกว๊านพะเยาออกเป็น 2 เขต ซึ่งวัดศรีโคมคำเป็นจุดกำหนดการแบ่งเขตในกว๊านพะเยา โดยมีรายละเอียดดังนี้

เขตที่ 1 เป็นเขตอนุรักษ์ห้ามทำการประมงทุกชนิด

เขตที่ 2 อนุญาตให้ทำการประมงโดยให้ใช้เครื่องมือตามที่กำหนดไว้** และต้องทำการประมงนอกฤดูวางไข่

* จังหวัดพะเยา เดิมเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดเชียงราย และเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม พ.ศ. 2520 อำเภอพะเยาได้ยกฐานะขึ้นเป็น จังหวัดพะเยา นับเป็นจังหวัดที่ 72 ของประเทศไทย

** เครื่องมือที่กำหนดคือ เบ็ดชนิดต่างๆ ลอบนอน ไช้ จั้ม (ยกยอ) และลุ่ม

ภาพประกอบ 1 แผนที่การแบ่งเขตในกวันพะเยา

จากประกาศดังกล่าว ได้ส่งผลให้ชุมชนชาวประมง 4 ชุมชนที่อยู่ในเขตที่ 1 ซึ่งประกอบไปด้วยชุมชนสันแกลบตาชุมชนประตูประสาธา ชุมชนแม่ต๋า และ ชุมชนร่องไฮ ได้รับความเดือดร้อนเพราะชาวประมงไม่สามารถทำการประมงเลี้ยงชีพได้อย่างที่เป็นมา หากฝ่าฝืนจะถูกเจ้าหน้าที่สำนักงานประมงจังหวัดพะเยาจับกุม ยึดอุปกรณ์การทำประมงทั้งหมด และส่งดำเนินคดีตามกฎหมาย จากความเดือดร้อนที่ชาวประมงได้รับ ชาวประมงจึงรวมตัวกันเป็น “เครือข่ายชาวประมงพื้นบ้านกวันพะเยา” เพื่อเคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิในการทำประมงในกวันพะเยา

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาขบวนการการเคลื่อนไหวของเครือข่ายชาวประมงกวันพะเยา ที่ต้องการแสดงให้ภาครัฐเห็นวาทกฏหมายหรือข้อบังคับที่ออกโดยรัฐไม่มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวประมงพื้นบ้านกวันพะเยา รวมถึงขาดการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน โดยเฉพาะชาวประมงพื้นบ้านกวันพะเยา ที่ต้องอาศัยการหาปลาในการดำรงชีพ

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการเคลื่อนไหวของเครือข่ายชาวประมงพื้นบ้านกวันพะเยา
2. เพื่อศึกษาผลที่เกิดจากการเคลื่อนไหวของเครือข่ายชาวประมงพื้นบ้านกวันพะเยา

แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยนี้ใช้แนวคิดทฤษฎี ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Movement) ซึ่งมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

รศ.ดร.สุวิทย์ รุ่งวิสัย ได้ให้ความหมายของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม คือ การที่ฝูงชนจำนวนมากมารวมตัวกันกระตุ้นและสร้างกระแสให้เกิดการรวมกลุ่มให้แสดงออกถึงความต้องการของกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นการสร้างภาพให้ฝ่ายตรงข้าม สะดุ้งหวาดกลัวและเร่งเร้าให้บุคคลภายนอก เกิดความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกระบวนการและสร้างกระแสความจงรักภักดีให้เกิดขึ้นเพื่อให้คนที่เข้าร่วมนั้นมีความผูกพันต่อกลุ่มและกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งการปฏิบัติงานนั้นก็เพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายตามความต้องการของกลุ่มซึ่งจะต้องปรากฏออกมาในรูปแบบของความเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงสถาบันของสังคม ดังนั้นความมุ่งเน้นที่จะให้การเปลี่ยนแปลงรูปแบบพฤติกรรมของคนและสถาบันทางสังคมเป็นลักษณะสำคัญแห่งขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม และปัจจัยทางสังคมที่ก่อให้เกิดขบวนการเคลื่อนไหวมี 3 อย่างคือ 1.แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม (Cultural Drifts) 2.ความไร้ระเบียบทางสังคม (Social Disorganization) และ 3.ความไม่เป็นธรรมในสังคม (Social Discontent) (สุวิทย์ รุ่งวิสัย, 2542, 1 และ 31-34)

ในส่วนของรูปแบบการเคลื่อนไหวนั้น รศ.ดร.ประภาส ปิ่นตบแต่ง ได้แบ่งแนวการเคลื่อนไหวสามารถจำแนกได้เป็น 3 รูปแบบคือ รูปแบบแรก คือยุทธวิธีการขัดขวาง ทำลายตามระบบการเมืองปกติ ถือเป็นยุทธวิธีที่เข้าไปขัดขวางกระบวนการตัดสินใจทางการเมืองของรัฐ โดยแบ่งเป็น 2 ระดับคือ ระดับแรก เป็นการปฏิบัติการแบบทำลายที่ไม่ผิดกฎหมาย เช่น การนั่งประท้วง การบอยคอต เป็นต้น และ ระดับที่สอง เป็นกิจกรรมที่มีลักษณะที่ผิดหรือละเมิดกฎหมายแต่ปฏิบัติการ

ด้วยยุทธวิธีที่ไม่ใช้ความรุนแรง เช่น การต่อแย้ง อารยะขัดขืน เป็นต้น **รูปแบบที่สอง** คือยุทธวิธีการใช้ความรุนแรงวิธีการใช้ความรุนแรงขึ้นอยู่กับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งอาจทำให้เกิดการบาดเจ็บล้มตายหรือเกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน **รูปแบบที่สาม** คือยุทธวิธีตามช่องทางการเมืองปกติ เป็นวิธีการที่อยู่ในระดับการยอมรับได้หรืออยู่ในบรรทัดฐานของความเป็นประชาธิปไตยสมัยใหม่ เช่น การลงชื่อ การเดินขบวน การนัดหยุดงาน เป็นต้น (ประภาส ปิ่นตบแต่ง. 2552, 157-167)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ยัสสัน ตูมาลี (2555: 122-123) ได้ศึกษาเรื่อง ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลอ่าวปัตตานี กรณีศึกษา กลุ่มเครือข่ายอนุรักษ์อ่าวปัตตานี ซึ่งได้ผลการวิจัยคือ การเคลื่อนไหวและต่อสู้ของชุมชนประมงพื้นบ้านรอบอ่าวปัตตานี อันเนื่องมาจากผลกระทบที่ได้รับทางด้านทรัพยากรชายฝั่งทะเลซึ่งเป็นฐานทรัพยากรที่สำคัญในการดำรงชีพจากการเข้ามาทำการประมงของเรืออวนลาก อวนรุน โดยรัฐผู้มีอำนาจหน้าที่ไม่สามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้กลุ่มเครือข่ายอนุรักษ์อ่าวปัตตานีจึงเคลื่อนไหวด้วย 2 แนวทางดังนี้ 1. การใช้ยุทธวิธีการขัดขวาง ทำลายระบบการเมือง (disruptive) ชาวบ้านจากชุมชนประมงพื้นบ้านจังหวัดปัตตานี ได้ทำการชุมนุมประท้วงหน้าศาลากลางจังหวัดปัตตานี เมื่อ พ.ศ. 2543 เพื่อเรียกร้องให้แก้ไขปัญหาเรื่องอวนรุนที่ทำให้ทรัพยากรประมงในอ่าวปัตตานีเสื่อมโทรมลง โดยใช้รูปแบบการนั่งประท้วง (Sit-ins) โดยปราศจากความรุนแรง 2. ยุทธวิธีตามช่องทางระบบการเมืองปกติ (convention) คือการยื่นหนังสือเพื่อขอชะลอโครงการของรัฐได้แก่โครงการขุดลอกร่องน้ำและพัฒนาท่าเรือจังหวัดปัตตานี

จาคัพัจน์ รัฐกิจรุ่งโรจน์ (2545 : 185-187)

ศึกษาเรื่องการจัดการความขัดแย้งระหว่างรัฐกับประชาชน : กรณีข้อเสนอปากมุลรัฐมีจัดการความขัดแย้งโดยยึดหลักยุทธศาสตร์ที่เรียกว่า “หลักการแบ่งแยกแล้วปกครอง” โดยใช้วิธีที่ต่างๆ คือ 1. การใช้สื่อ 2. ยุทธศาสตร์การจัดการความขัดแย้งโดยกลุ่มชาวบ้านที่สนับสนุนรัฐและการสร้างข้อเสนอปากมุล 3. การใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือ 4. การใช้กำลังเจ้าหน้าที่รัฐจัดการกับกลุ่มชาวบ้านปากมุล 5. ขบวนการมีตักคุมคามกลุ่มชาวบ้านปากมุล และ 6. กลไกราชการท้องถิ่นกับการจัดการความขัดแย้งภายใต้หลักการแบ่งแยกแล้วปกครองทำผู้บริหารประเทศได้หาวิธีการต่างๆ เพื่อใช้จัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ได้แก่ 1. การใส่ร้ายป้ายสีกลุ่มชาวบ้านปากมุล และ 2. การแยกมวลงชน ทางด้านกลุ่มชาวบ้านปากมุลมีการจัดการความขัดแย้งใน 2 แนวทางคือ 1. การสร้างพันธมิตรหรือแนวร่วม และ 2. การชุมนุมประท้วงและการยื่นหนังสือแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์แบบพรรณนา (Descriptive Research) โดยมีรายละเอียดการเก็บข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้จาก ศึกษาจากการลงพื้นที่จริง (Field Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลคือ 1. กลุ่มแกนนำและสมาชิกเครือข่ายชาวประมงพื้นบ้านกวีานพะเยาจำนวน 4 คน 2. กลุ่มข้าราชการสำนักงานประมงจังหวัดพะเยาและศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดพะเยาจำนวน 2 คน และ 3. นักวิชาการที่ทำงานวิชาการในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรประมง รวมถึงด้านสังคมและการเมืองของชุมชนชาวประมงรอบกวีานพะเยาจำนวน 2 คน

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งได้ข้อมูลจากหนังสือ ตำราทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ บทความทางวิชาการ และเอกสารทางราชการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคั้งนี้ เมื่อได้รวบรวมข้อมูลทั้งจากข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิแล้ว จึงนำข้อมูลไปวิเคราะห์กับแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยเรื่องขบวนการเคลื่อนไหวของเครือข่ายชาวประมงพื้นบ้านกวนพะเยาเพื่อเรียกร้องสิทธิการทำประมงในกวนพะเยา โดยใช้การตีความข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิที่ได้รับมาทั้งหมด รวมถึงการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการจำแนกและจัดระบบข้อมูลเพื่อหาความเกี่ยวข้องของข้อมูล จากนั้นนำเสนอข้อมูลในลักษณะเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่อที่จะตอบคำถามวิจัย (Research Question) ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ผลการศึกษา

1. รูปแบบการเคลื่อนไหวของเครือข่ายชาวประมงพื้นบ้านกวนพะเยา

การเคลื่อนไหวของเครือข่ายชาวประมงพื้นบ้านกวนพะเยานั้นเป็นสิทธิที่สามารถทำได้ในรัฐธรรมนูญ ฉบับปี 2540 ซึ่งได้รองรับการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเฉพาะ มาตรา 46 คือสิทธิการมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน และ มาตรา 59 คือสิทธิการมีส่วนร่วมในกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เป็นต้น ซึ่งในอดีตไม่มีกฎหมายที่รองรับการมีส่วนร่วมของประชาชนมากนัก แต่เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับ ปี 2540 ประชาชนจึงเริ่มมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ซึ่งการเคลื่อนไหวของเครือข่ายชาวประมงพื้นบ้านเริ่มขึ้นเมื่อปี 2539-2540 จากเหตุการณ์ที่เจ้าหน้าที่ประมงจากสำนักงานประมงจังหวัดพะเยาและจาก

ศูนย์ป้องกันและปราบปรามการประมงน้ำจืดภาคเหนือตอนบน จังหวัดลำปางทำการจับกุมชาวประมงที่ฝ่าฝืนกฎหมายเข้าไปหาปลาในเขตที่ 1 อย่างต่อเนื่อง และยึดอุปกรณ์การทำประมงไปด้วย เช่น ตาข่าย แห รวมถึงเรือที่ใช้ในการหาปลา เป็นต้น ซึ่งเรือที่ถูกยึดไปนั้นมีมูลค่าอยู่ที่ 10,000-15,000 บาท ทั้งนี้ชาวประมงที่ถูกจับจะถูกส่งดำเนินคดีในชั้นศาลและถูกปรับเป็นเงินประมาณ 3,000-5,000 บาท (สัมภาษณ์, บุญมี ใจจา, 29 มกราคม 2558) อีกทั้งวิธีการที่เจ้าหน้าที่ประมงทำการจับกุมมีความรุนแรงเช่น เมื่อเจ้าหน้าที่จับกุมชาวประมงได้ จะมีมัดมือของชาวประมงไขว้หลังแล้วซ้อม (สัมภาษณ์, สมชาย แผ่นทอง, 18 ธันวาคม 2557) หรือเมื่อจับกุมชาวประมงได้จะใช้อาวุธปืนข่มขู่ ทั้งที่ชาวประมงไม่ได้มีอาวุธร้ายแรงแต่อย่างใด (สัมภาษณ์, ขวัญชัย เครือพันธ์, 4 เมษายน 2558) จึงทำให้ชาวประมงพื้นบ้านกวนพะเยาเกิดความรู้สึกที่ไม่พอใจและรู้สึกถึงความไม่เป็นธรรมที่ได้รับ สิ่งนี้จึงทำให้ชาวประมงเริ่มมีความคิดต่อต้านการทำงานของเจ้าหน้าที่ประมง อีกทั้ง ประกาศจังหวัดเชียงรายลงวันที่ 29 ธันวาคม 2492 และ การใช้ความรุนแรงของเจ้าหน้าที่ประมงในการจับกุมชาวประมง ได้สร้างผลกระทบต่อชาวประมงพื้นบ้านกวนพะเยาอย่างน้อย 4 อย่างคือ 1.ชาวประมงต้องพายเรือออกไปหาปลาในเขตที่ 2 ซึ่งมีระยะทางที่ไกลขึ้นและมีอันตรายถึงชีวิตหากเกิดลมพายุ ฝนฟ้าคะนอง 2. อาชีพการทำประมงในกวนพะเยามีแนวโน้มที่ลดลง เนื่องจาก บุตรหลานของชาวประมงมีส่วนร่วมที่จะสืบทอดอาชีพนี้ต่อจากพ่อแม่ และความไม่แน่นอนของรายได้ รวมถึงการตรวจจับของเจ้าหน้าที่ที่เข้มงวด 3. ชาวประมงหันไปทำอาชีพอื่น เช่น ค้าขาย พายเรือบริการนักท่องเที่ยว รับจ้าง เป็นต้น 4. เกิดการย้ายถิ่นของชาวประมง ซึ่งย้ายถิ่นไปประกอบอาชีพประมงที่อื่น เช่น หนองหลวง จังหวัดเชียงราย เขื่อนกิ่วลม จังหวัดลำปาง และ เขื่อนภูมิพล จังหวัดตาก เป็นต้น (จันทร์ดีบุบ ฟู่เฟื่องและคณะ. 2546,44)

สิ่งที่เกิดขึ้นจึงเป็นแรงกระตุ้นที่ทำให้ชาวประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยารวมตัวกันเพื่อโต้ตอบกับสิ่งที่เจ้าหน้าที่ประมงได้กระทำไว้กับชาวประมง รวมถึงต้องหาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อความอยู่รอดของครอบครัวชาวประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา ทั้งนี้เครือข่ายชาวประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยาได้ใช้แนวทางการเคลื่อนไหวซึ่ง รศ.ดร. ประภาส ปิ่นตบแต่ง ได้เสนอไว้ 3 ยุทธวิธีดังนี้

1. ยุทธวิธีการใช้ความรุนแรง เป็นวิธีที่ชาวประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยาเลือกใช้ในการเคลื่อนไหวระยะแรก ประมาณปี 2540 ซึ่งเป็นกรตอบโต้เจ้าหน้าที่ประมงที่ใช้ความรุนแรงกับชาวประมงก่อน ซึ่งเป็นวิธีการแก้ไขปัญหามาแบบตาดต่อตาฟันต่อฟัน โดยชาวประมงได้ทำให้ทรัพย์สินของกรมประมงเสียหายคือการขูดสีรถและเจาะยางรถยนต์ของกรมประมง (สัมภาษณ์, สมศักดิ์ เทพดุ่น, 15 มิถุนายน 2557) รวมถึงมีการเข้าไปทำร้ายร่างกายเจ้าหน้าที่ประมงเมื่อพบเจอกันตามสถานที่ต่างๆ (สัมภาษณ์, สมชาย แผ่นทอง, 18 ธันวาคม 2557)

2. ยุทธวิธีตามช่องทางการเมืองปกติ เมื่อชาวประมงเห็นว่าการใช้ความรุนแรงเข้าแก้ไขปัญหา นอกจากจะไม่ได้ผลแล้ว ยังไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานเอกชนอื่นๆ ด้วย จึงหันมาใช้วิธีการที่เป็นที่ยอมรับจากสังคมนั้นคือการเดินประท้วง ซึ่งชาวประมงได้ส่งข่าวกันด้วยวิธีการบอกต่อกันไป ปากต่อปาก ซึ่งนอกจากชาวประมง 4 ชุมชนที่ได้รับความเดือดร้อน ได้มีชาวประมงที่อยู่ในเขตที่ 2 ซึ่งไม่ได้รับความเดือดร้อนแต่มีความเห็นใจกับเพื่อนร่วมอาชีพจึงเดินทางมาร่วมเดินประท้วงด้วย ซึ่งได้มาร่วมตัวกันที่ชุมชนสันแกลบด้า ซึ่งรวมตัวกันได้เกือบ 300 คน (สัมภาษณ์, ชาญชัย เครือพันธ์, 4 เมษายน 2558) ซึ่งการเดินทางไปประท้วงนั้นไปทั้งทางบกและทางน้ำมุ่งตรงไปที่สำนักงานประมงจังหวัดพะเยาเพื่อให้เจ้าหน้าที่ประมงทบทวนการแบ่งเขตอนุรักษ์ในกว๊านพะเยา รวมถึงเรียกร้องให้เจ้าหน้าที่ประมง

ปล่อยตัวชาวประมงที่ถูกจับกุมไป 8 คน และคืนเรือ 8 ลำคืนให้แก่ชาวประมง (สัมภาษณ์, สมชาย แผ่นทอง, 18 ธันวาคม 2557) แต่การประท้วงเรียกร้องนั้นนั้นไม่สำเร็จเนื่องจากเจ้าหน้าที่ประมงปิดประตูทางเข้าสำนักงานประมงจังหวัดพะเยาและไม่สามารถทำตามข้อเรียกร้องได้เพราะชาวประมงได้กระทำความผิดจริงต้องส่งดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป และได้ขอความช่วยเหลือให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเข้ามาดูแลการประท้วงและความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่สำนักงานประมงจังหวัดพะเยา (สัมภาษณ์, โสภา สุขแสนโชติ, 27 มกราคม 2558) ภายหลังเมื่อการเดินทางประท้วงของชาวประมงไม่สำเร็จจึงได้ไปรวมตัวกันที่ลานเอนกประสงค์หลังเทศบาลเมืองพะเยาและตั้งเวทีปราศรัย บอกเล่าถึงความทุกข์ยากของชาวประมงให้สาธารณะชนรับรู้ ซึ่งไม่ได้รับความสนใจจากคนทั่วไปมากนัก (สัมภาษณ์, สมศักดิ์ เทพดุ่น, 15 มิถุนายน 2557) แต่ได้มีองค์กรภาคประชาชนอื่นเข้ามาให้ความช่วยเหลือให้คำแนะนำปรึกษา คือ ศูนย์สังคมพัฒนาสังคมมณฑลเชียงใหม่ สาขาจังหวัดพะเยา (สัมภาษณ์, ติเรกวงศ์ ภูริวัฒน์, 4 กุมภาพันธ์ 2558) ให้การสนับสนุนเรื่องทุน คือ สภาคาทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา โดยนายประพันธ์ เทียนนิหาร ผ่านกองทุน SIF (Social Investment Fund) ได้เงินมาจำนวน 200,000บาท (สัมภาษณ์, ประพันธ์ เทียนนิหาร, 2 กุมภาพันธ์ 2558)

3. ยุทธวิธีการขัดขวาง ทำลายตามระบบการเมืองปกติซึ่งทางเครือข่ายชาวประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยาเลือกที่จะใช้วิธีการที่ผิดกฎหมายคือการตื้อแพ่ง หลังจากที่ชาวประมงได้รับเงินทุนจากจากกองทุน SIF ได้นำมาซื้อ ดาซ่าย ไม้ไผ่ ถึงแกลลอนพลาสติกขนาด 200 ลิตร โดยนำมาสร้างกระชังเลี้ยงปลา เพื่อสร้างเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลาขึ้นในชุมชนที่ได้รับผลกระทบซึ่งประกอบด้วยกระชัง 4 กระชังและพื้นน้ำโดยรอบกระชังจำนวน 10 ไร่ เพื่อต้องการแสดงให้เจ้าหน้าที่ประมงเห็นว่า ชาวประมงไม่ใช่เป็นผู้จับปลาเพียงอย่างเดียวแต่เป็นผู้

อนุรักษ์ปลาด้วย แต่เมื่อสร้างกระชังอนุรักษ์ปลาเสร็จสิ้นนั้น เจ้าหน้าที่ประมงจะเข้ามาทำการรื้อถอน โดยให้เหตุผลว่า ชุมชนไม่สามารถสร้างเขตอนุรักษ์ปลาทับซ้อนกับเขตอนุรักษ์ปลาของกรมประมงได้ แต่ชาวประมงยังคงยืนยันที่จะดำเนินการต่อไป และได้ทำการพิสูจน์ว่าพื้นที่อนุรักษ์ที่สร้างโดยชุมชนได้ผลจริง โดยการเชิญเจ้าหน้าที่ประมงเข้ามาร่วมทำการพิสูจน์ด้วย ซึ่งผลที่ออกมาคือมีปลาชุกชุมในเขตพื้นที่อนุรักษ์โดยชุมชนมากกว่าเขตพื้นที่อนุรักษ์ของกรมประมง จึงทำให้เจ้าหน้าที่ประมงเลิกล้มการรื้อถอนกระชังไป (สัมภาษณ์, สมศักดิ์ เทพตุ่น, 15 มิถุนายน 2557 และ ประพันธ์ เทียนวิหาร, 2 กุมภาพันธ์ 2558) เจ้าหน้าที่จึงหันมาให้การสนับสนุนพันธุ์ปลา อาหาร ให้แก่ทางชาวประมง เพราะถือว่าเป็นประโยชน์แก่ทั้ง 2 ฝ่าย (สัมภาษณ์, นาวัน มหาวงศ์, 13 มกราคม 2558) พื้นที่อนุรักษ์ปลาของชุมชนที่สร้างขึ้นจึงเป็นเครื่องมือต่อรองกับเจ้าหน้าที่ประมงอย่างดี รวมถึงสามารถปล้ำคำล้างที่ว่า “ประมงปล่อยปลา ชาวประมงจับปลา ไม่ช่วยปล่อย” ได้อีกด้วย

2. ผลจากการเคลื่อนไหวของเครือข่ายชาวประมงพื้นบ้านกวันพะเยา

1. ภายหลังจากที่เครือข่ายชาวประมงพื้นบ้านกวันพะเยาส่งเรื่องขอเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลาในชุมชนเป็นผลสำเร็จจึงเกิดการเจรจา พูดคุยกับเจ้าหน้าที่ประมง โดยมีรองผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยาเป็นคนกลางในการเจรจาเมื่อ วันที่ 21 ตุลาคม 2548 ซึ่งชาวประมงได้ขอความเห็นใจจากเจ้าหน้าที่ประมงในการหาปลาในเขตที่ 1 เพื่อความอยู่รอดของชาวประมง แต่ไม่ได้รับคำตอบที่ชัดเจนจากเจ้าหน้าที่ว่าอนุญาตหรือไม่ (รายงานการประชุมเรื่องคณะกรรมการกำหนดเขตอนุรักษ์ทรัพยากรประมงกวันพะเยา, จังหวัดพะเยา, 2548) ซึ่งทางด้านของชาวประมงยังคงยืนยันที่จะหาปลาในเขตที่ 1 ต่อไปเพราะเป็นอาชีพที่เลี้ยงปากท้องและชาวประมงได้หาปลาในกวันพะเยาก่อนที่จะมีการแบ่งเขตในกวันพะเยา

2. เจ้าหน้าที่ประมงใช้วิธีการกับชาวประมงที่หาปลาในเขตที่ 1 ในลักษณะที่อ่อนลง จากที่ใช้กำลังในการเข้าจับกุม เปลี่ยนเป็นการตักเตือนแทน เว้นแต่ว่าชาวประมงที่ใช้วิธีการระเบิดปลา ซีดปลา หรือใช้ตาข่ายตักตักมากจนเกิน เจ้าหน้าที่ประมงจะจับกุมโดยไม่มีการละเว้น

3. เจ้าหน้าที่ประมงเริ่มเข้าหาชาวประมงมากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อมีโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกวันพะเยาจะเชิญตัวแทนจากเครือข่ายชาวประมงพื้นบ้านกวันพะเยาเข้าร่วมด้วยเสมอ ในทางเดียวกันหากเครือข่ายชาวประมงพื้นบ้านกวันจัดกิจกรรมหรือโครงการใดมักจะเชิญเจ้าหน้าที่ประมงเข้าร่วมด้วยเสมอ เช่น กิจกรรมการบวสรวงพ่อขุนงำเมือง ซึ่งจัดขึ้นวันที่ 5 มีนาคมของทุกปี เครือข่ายชาวประมงพื้นบ้านกวันจะจัดขบวนเรือแห่เครื่องบวสรวงทางน้ำ นอกจากมีชาวประมงเข้าร่วมในขบวนเรือแล้ว ยังมีเจ้าหน้าที่จากสำนักงานประมงจังหวัดพะเยาเข้าร่วมอีกด้วย ทำให้เกิดความสนิทสนม ใกล้ชิดกันมากขึ้น ส่งผลให้ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นลดลงไปอย่างมากแต่ยังคงมีความขัดแย้งเกิดขึ้นบ้างในบางครั้งแต่ไม่รุนแรงเช่นในอดีต

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

เครือข่ายชาวประมงพื้นบ้านกวันพะเยามีความจำเป็นที่ต้องเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิการทำประมงในกวันพะเยา ซึ่งรูปแบบการเคลื่อนไหวของเครือข่ายชาวประมงพื้นบ้านกวันพะเยามี 3 รูปแบบด้วยกันคือ 1. การใช้ความรุนแรง 2. การเดินประท้วง 3. การดื้อแพ่ง จนนำไปสู่ผลที่เกิดขึ้นตามมาคือ เกิดการเจรจาปรับความเข้าใจกันระหว่างเจ้าหน้าที่ประมงกับเครือข่ายชาวประมงพื้นบ้านกวันพะเยา และ เจ้าหน้าที่ประมงมีวิธีการปฏิบัติกับชาวประมงที่เข้าไปหาปลาในเขตที่ 1 อ่อนโยนลง สุดท้าย ทั้งเจ้าหน้าที่ประมงกับเครือข่ายชาวประมงพื้นบ้านกวันพะเยามีการทำกิจกรรม

ร่วมกันและไปมาหาสู่กันอยู่เสมอ ทำให้ความขัดแย้ง บาดหมางระหว่างเจ้าหน้าที่ประมงกับชาวประมงลดลงเป็นอย่างมาก

ในส่วนของข้อเสนอแนะมี 2 ข้อคือ

1. ควรยกเลิกประกาศจังหวัดเชียงราย ลงวันที่ 29 ธันวาคม 2492 เนื่องจากไม่มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวประมงบ้านพะเยา และให้ภาครัฐออกกฎหมายหรือข้อบังคับฉบับใหม่ขึ้นมาโดยมีชาวประมงหรือประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการออกกฎหมายฉบับใหม่ด้วยทั้งนี้ในปัจจุบันชุมชนชาวประมงรอบกว๊านพะเยาได้สร้างเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลาขึ้นในทั้ง 14 ชุมชนจึงสามารถช่วยเพิ่มศักยภาพในการอนุรักษ์พันธุ์ปลาในกว๊านพะเยาได้มากขึ้นโดยร่วมมือกับศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดพะเยา

2. แกนนำเครือข่ายชาวประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยาควรปลูกจิตสำนึกให้แก่สมาชิกและบุคคลที่เข้ามาหาปลาในกว๊านพะเยา ร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรประมง โดยใช้วิธีการทำประมงแบบมีจิตสำนึก ไม่ใช้วิธีการจับปลาแบบมั่งง่าย เช่น การช้อนปลา การระเบิดปลา การใช้แห ตาข่าย ที่มีตาขนาดเล็กจนเกินไป หรือแม้กระทั่งวิธีการใช้เครื่องมือขนาดใหญ่ดักจับปลาในพื้นที่ที่มีลักษณะเป็นคอขวด เป็นต้น

อภิปรายผลการศึกษา

เครือข่ายชาวประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยาเป็นกลุ่มชาวประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยาที่รวมตัวกันเพื่อเรียกร้องสิทธิในการทำประมงในกว๊านพะเยาซึ่งได้เคยทำการประมงมาก่อนที่จะมีการประกาศบังคับใช้กฎหมายห้ามทำการประมงในเขต 1 ในกว๊านพะเยา ซึ่งการเคลื่อนไหวของเครือข่ายชาวประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยานั้นมีทั้งผิดกฎหมายและไม่ผิดกฎหมาย กล่าวคือ ยุทธวิธีในการใช้ความรุนแรงคือการทำร้ายร่างกายเจ้าหน้าที่ประมงและการทำลายทรัพย์สินของทางราชการนั้น

เป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย ซึ่งต่อมาเครือข่ายชาวประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยาได้ปรับวิธีการเนื่องจากไม่เกิดผลที่ดีขึ้น จึงมีการรวมตัวเดินประท้วงตลอดจนการตีแวง และนำไปสู่การเจรจากับภาครัฐซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถทำได้ตามกฎหมายเพราะรัฐธรรมนูญฉบับปี 2540 รองรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและภาครัฐควรรับฟังข้อเสนอแนะความคิดเห็นของประชาชน ซึ่งการเคลื่อนไหวของเครือข่ายชาวประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา สอดคล้องกับการเคลื่อนไหวของชาวบ้านจากชุมชนประมงอำเภอบัตตานิ แต่แตกต่างกันในเรื่องของการปฏิบัติ กล่าวคือ ยุทธวิธีที่ขัดขวาง เครือข่ายชาวประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยา เลือกใช้วิธีการ ตีแวง ในด้านของชาวบ้านจากชุมชนประมงอำเภอบัตตานิเลือกใช้วิธีการนั่งประท้วงและ ยุทธวิธีตามช่องทางการเมืองปกติคือ เครือข่ายชาวประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยาเลือกใช้วิธีการเดินประท้วง ในด้านของชาวบ้านจากชุมชนประมงอำเภอบัตตานิเลือกใช้วิธีการยื่นหนังสือต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอีกทั้งวิธีการที่ภาครัฐใช้จัดการกับชาวบ้านที่ไม่เห็นด้วย มี 2 วิธี คือ 1. การใช้กฎหมายเข้าบังคับ และ 2. การใช้กำลังเจ้าหน้าที่เข้าควบคุม ซึ่งวิธีการที่รัฐใช้เกิดขึ้นในพื้นที่เช่น เขื่อนปากมูลและกว๊านพะเยา

ในส่วนของผลที่เกิดขึ้นจากการเคลื่อนไหวของเครือข่ายชาวประมงพื้นบ้านกว๊านพะเยาเป็นสิ่งที่เกิดประโยชน์กับทั้ง 2 ฝ่ายกล่าวคือเกิดการร่วมมือกันอนุรักษ์ทรัพยากรประมงในกว๊านพะเยา และเกิดการเจรจาพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนมากขึ้น อีกทั้งประชาชนตระหนักถึงสิทธิตามกฎหมายที่สามารถทำได้มากยิ่งขึ้น จึงทำให้เห็นว่าความขัดแย้งที่เกิดขึ้นไม่ได้เกิดผลด้านลบเพียงด้านเดียวแต่เกิดผลด้านบวกด้วยเช่นกัน

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง ความขัดแย้งระหว่างกรมประมงกับเครือข่ายชาวประมงพื้นบ้านกวีานพะเยาในการทำประมงพื้นบ้านบริเวณกวีานพะเยา โดยผู้วิจัย ขอขอบพระคุณ

รศ.สมศักดิ์ เกี้ยวกิ่งแก้ว อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รวมถึงผู้ให้ข้อมูลทุกท่านทั้งสมาชิกเครือข่ายชาวประมงพื้นบ้าน และเจ้าหน้าที่ประมง สำนักงานประมงจังหวัดพะเยาสุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณ คุณเพ็ญสิริเพชรดี ที่มอบทุนในการวิจัยครั้งนี้

บรรณานุกรม

- จังหวัดพะเยา. (2548). รายงานการประชุม เรื่องคณะทำงานกำหนดเขตดอนุรักษ์ทรัพยากรประมงกวีานพะเยา. 21 ตุลาคม
- จันทร์ดีบ พูเฟื่องและคณะ. (2546). *คนหาปลา : ชีวิตบนผืนน้ำกวีานพะเยา*. พะเยา : อูษา.
- จันทร์ดีบ พูเฟื่องและคณะ. (2546). *วิถีชีวิตและสถานภาพชาวประมงกวีานพะเยา*. พะเยา : โครงการพะเยาเพื่อการพัฒนา.
- จาดุพัจน์ รัฐกิจรุ่งโรจน์. (2545). *การจัดการความขัดแย้งระหว่างรัฐกับประชาชน : กรณีเขื่อนปากมูล*. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ชัยวัฒน์ จันธิมา. (2545). *กวีานพะเยา : บทเรียนและความทรงจำ*. พะเยา : เจริญอักษร.
- ประภาส ปิ่นตบแต่ง. (2552). *กรอบการวิเคราะห์การเมืองแบบทฤษฎีขบวนการทางสังคม*. เชียงใหม่: มูลนิธิไฮนริคเบลล์.
- พระธรรมวิมลโมลี (ปวง ธรรมปญโญ). (2527). *ประวัติกวีานพะเยา*. เชียงราย : เชียงรายไพศาล.
- สุวิทย์ รุ่งวิสัย. (2542). *ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม Social Movement*. เชียงใหม่ : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สหทยา วิเศษ และ นิคม บุญเสริม. (2547). *การจัดการลุ่มน้ำโดยชุมชน*. กรุงเทพฯ : เดือนตุลา.
- ฮัสสัน ดุมาลี. (2555). *ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลอ่าวปัตตานี กรณีศึกษา กลุ่มเครือข่ายอนุรักษอ่าวปัตตานี*. วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิตบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สัมภาษณ์

- ขวัญชัย เครือพื่น. สมาชิกเครือข่ายชาวประมงพื้นบ้านกวีานพะเยา สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2558
- ดิเรกวงศ์ ภูริวัฒน์. ผู้ประสานงานเครือข่ายชาวประมงพื้นบ้านกวีานพะเยา. สัมภาษณ์เมื่อ 4 กุมภาพันธ์ 2558.
- นาวิน มหาวงศ์. นักวิชาการประมงชำนาญการ สำนักงานประมงจังหวัดพะเยา. สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 13 มกราคม 2558
- บุญมี ใจจา. ประธานกลุ่มชาวประมงพื้นบ้านกวีานพะเยา ชุมชนร่องไเฮ้สัมภาษณ์. เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2558.
- ประพันธ์ เทียนนิหาร. นายกเทศบาลตำบลแม่กา จังหวัดพะเยาและที่ปรึกษาเครือข่ายชาวประมงพื้นบ้านกวีานพะเยา. สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2558.
- โสภา สุขแสนโชติ. อดีตเจ้าหน้าที่ประมงอาวุโส สำนักงานประมงจังหวัดพะเยา. สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 27 มกราคม 2558.
- สมชาย แฝ่นทอง. ประธานกลุ่มชาวประมงพื้นบ้านกวีานพะเยา ชุมชนสันแกลบด้า. สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2557.
- สมศักดิ์ เทพตุ่น. ประธานเครือข่ายชาวประมงพื้นบ้านกวีานพะเยา. สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2557.